

MATEMATIKA VA INFORMATIKA

matinfo.jspi.uz

MATHEMATICS AND INFORMATICS

МАТЕМАТИКА И ИНФОРМАТИКА

**№2
2021**

MUNDARIJA

**1. ЗАДАЧА ВОССТАНОВЛЕНИЯ СКОРОСТЬ ИЗМЕНЕНИЕ
ТЕМПЕРАТУРЫ ПО КОСВЕННЫМ НАБЛЮДЕНИЯМ.**

Рустамов М 5

**2. МАТЕМАТИК ТАЪЛИМНИ АМАЛГА ОШИРИШДА УМУМИЙ
ЎРТА МАКТАБ ЎҚУВЧИЛАРИНИНГ БИЛИШ ФАОЛИЯТИНИ
РИВОЖЛАНТИРИШ**

Қаххоров М, Бердимуродов К 10

**3. TA'LIMDA KOMPETENTLI YONDASHUV. KOMPETENTLIK VA
KOMPETENSIYA HAQIDA.**

Usarov S, Mirsaidova G 14

4. PRIZMALAR VA ULARNING TEKISLIKLAR BILAN KESIMI.

Mamatov J 19

**5. UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA JADVAL ASOSIDA BO'LAKLAB
INTEGRALLASH HAQIDA.**

A. Parmanov, O. Bolbekov 31

**6. KICHIK TADBIRKORLIK SUB'EKTLARI BOSHQARUVINI
AVTOMATLASHTIRISH JARAYONLARI.**

Ergashev U 34

**7. PROBLEMS OF IMPROVING KNOWLEDGE AND PROFESSIONAL
COMPETENCIES IN NETWORK TECHNOLOGIES**

Begbutayev A. 40

**8. MANTIQ ELEMENTLARI VA ULARNING QO'LLANILISHIGA DOIR
BA'ZI MULOHAZALAR**

G'.S.Bozorov, A.E.Begbo'taev, A.SH.Raxmatov 46

9. MODERN METHODS OF TEACHING NETWORK TECHNOLOGIES

Begbutayev A 52

**10. МАТЕМАТИК МАНТИҚ ELEMENTLARINI ERTA O'RGATISH VA
UNING AHAMIYATI**

Sulaymonov F, Bayzaqov M 61

**11. QIDIRUV TIZIMLARIDAN FOYDALANISHNI
TAKOMILLASHTIRISH**

Mamatqulova U 64

12. АХБОРОТ КОММУНИКАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ВА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ.

Эргашев У **67**

---

13. ISHQALANISH KUCHI VA UNING TURLARI HAQIDA.

Usarov S, Mo'minova M, Shokirova D **75**

---

14. PIRAMIDALAR VA ULARNING TEKISLIKLAR BILAN KESIMI.

Mamatov J, Tursunov M **79**

---

15. KVADRIKA MARKAZI

Xoljigitov S **85**

---

16. АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИНГ ҚЎЛЛАНИЛИШИДАГИ САМАРАДОРЛИГИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШ.

Эргашев У, Хандамов Й **91**

---

17. МАКТАВ МАТЕМАТИКАСИДА ТЕСКАРИ TRIGONOMETRIK FUNKSIYALARNI O'QITISHNING ZARURATI VA RO'LI

M.A.Mamaraximova, M.I.Parmanova **97**

---

18. OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA KREDIT-MODUL TIZIMIDA MUSTAQIL TA'LIMNI O'RNI VA AHAMIYATI

Nosirova D, Jalilov Sh **101**

---

19. XARAKTERISTIK TENGLAMA ODDIY ILDIZLARGA EGA BO'LGAN XOL UCHUN YECHIMNI TUZISH.

Tojiboyev. J. O **106**

---

20. TRIGONOMETRIK TENGLAMA VA TENGSIZLIKLARNI O'QITISHDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI.

Qazibekov M, Xasanov J **110**

---

21. PEDAGOGIK OLIY TA'LIM JARAYONIDA KOMPYUTERLI MODELLASHTIRISHNING MAZMUNI.

Jumaboev S. **115**

---

22. ОБСЛЕДОВАНИЕ БИЛИНГВАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЕ КОМПЬЮТЕРНОГО ПРОГРАММИРОВАНИЯ В КИТАЙСКОМ ВУЗЕ.

Абсаломов Т **121**

**23. СИГНАЛЛАРНИ ХААРА ВА ВЕЙВЛЕТ-ХААРА СПЕКТРАЛ
КОЭФИЦИЕНТЛАРИ ОРҚАЛИ ДАРАЖАЛИ КЎПҲАДЛАР
КЎРИНИШИДА ИФОДАЛАШ.**

Умаров Ш.А., Тожибоев И.Т.* *128

**24. ВО’ЛАЖАК МАТЕМАТИКА О’ҚИТУВЧИЛАРИ КАСБИЙ
ТАЙЙОРГАРЛИК ЖАРАЙОНИДА МАТЕМАТИК КОМПЕТЕНТЛИГИНИ
ОШИРИШ.**

Usarov S, Turdiboyev S* *135

**25. 7 СИНФ АЛГЕБРА КУРСИНИ НАЗАРИЯ БИЛАН АМАЛИЁТНИНГ
ЎЗАРО БОҒЛИҚЛИГИ ТАМОЙИЛИ АСОСИДА ЎҚИТИШ
МЕТОДИКАСИ**

Узоқбаев А* *140

---

7 СИНФ АЛГЕБРА КУРСИНИ НАЗАРИЯ БИЛАН АМАЛИЁТНИНГ ЎЗАРО БОҒЛИҚЛИГИ ТАМОЙИЛИ АСОСИДА ЎҚИТИШ МЕТОДИКАСИ

Узоқбаев Азизбек

Жиззах Давлат Педагогика Институтини Магистранти

Аннотация; “7-синф Алгебра” курсини назария билан амалиётнинг ўзаро боғлиқлиги асосида ўқитиш орқали таълим самарадорлигини таъминловчи методикани ишлаб чиқиш.

Калит сузлар; Алгебра , “7-синф Алгебра”, мактабда “Математика” фанини ўқитишда назария.

Таълим жараёнида ўқувчилар илмий билимлар асосларини эгаллашлари билан бир қаторда, мазкур билимларни англаган ҳолда тушуниб етиши ва улардан келгусида ўз амалий ҳамда касбий фаолиятида самарали қўллай олиш малакаларини ҳам эгаллашлари талаб этилади.

Бизга педагогика ва методика курсларидан маълумки, ўзлаштириш ўзига хос хусусиятларга эга бўлган фаолият тури (ангалаш) бўлиб, у ўзида объектив ҳақиқатни акс эттиради. Билиш эса - бу воқеа-ҳодисаларни англаш ва тасаввур қилиш билан боғлиқ мураккаб жараён бўлиб, у қонуниятлар, тушунчаларни шаклланиши ва пайдо бўлиши билан боғлиқ ҳисобланади.

Билиш жараённинг натижаси билим ҳисобланиб, у шахсни дунёни илмий англаш ҳамда ҳақиқатни тўғри тасаввур қила олишга ўргатади.

Педагогика фани ва амалиёти барча даврларда таълим жараёнини самарали ташкил этишда дидактиканинг политехник таълим тамойилига таянган ҳолда иш юритиб келган бўлиб, бу таълимнинг амалий йўналишини амалга оширишда муҳим ўрин тутиб келган. Одатда, математика фанини ўқитишнинг амалий йўналишини таъминлашда ўқувчиларда ўлчаш ва ҳисоблаш малакаларини шакллантириш жараёнига эътиборни кучайтириш муҳим ўрин тутди. Бу ўз навбатида ўқувчиларда мантикий фикрлаш қобилиятларини ривожланиши ҳамда а етарли билим, малака ва кўникмаларни эгаллаш имкониятларини оширади.

Бунда психологиянинг ва педагогиканинг умумдидактик тамойили ҳисобланган - назария билан амалиётнинг ўзаро боғлиқлиги тамойили талабларни амалга ошириш муҳим ҳисобланади.

Бу борада психолог олимлар (Н.А. Менчинская, Ш.Г. Давлетшин ва бошқалар) илмий тадқиқот ишларнинг таҳлили шуни кўрсатадики, ўқувчиларни амалий тажрибаси: айрим мавзулар бўйича янги назарий

билимларни эгаллашда муҳим ўрин тутса, айрим мавзулар бўйича олинган назарий билимларни мустаҳкамлашда асосий рол ўйнайди.

Дидактик нуқтаи назардан олиб борлган илмий тадқиқот иш[ ] (М.А.Данилов, Е.Н.Кабанова-Миллер ва бошқалар) ларнинг таҳлили шуни кўрсатадики, таълим жараёнини ташкил этишда назария билан амалиётнинг ўзаро боғлиқлигига эришиш ўқувчиларда мустақил билим олишга бўлган иштиёқлани ўсишига олиб келиши кўрсатиб берилган.

Таълим тизимида билиш назариясининг асосий масалаларидан бири - назария ва амалиётнинг **ўзаро боғлиқлиги** ҳисобланиб, мазкур жараёнда қўлланиладиган барча ўқув дарсликлари, қўлланмалари ва воситалари шу асосида шакллантирилиши талаб этилади. Чунки, **назария ва амалиётнинг ўзаро боғлиқлиги** тамойили **умумдидактиканинг** муҳим тамойилларидан бири ҳисобланади.

Мустақиллик йилларида мамлакатимиз таълим тизимида ишлаб чиқилган Давлат таълим стандарт (ДТС) ларининг асосий мақсади: *бозор иқтисодиёти шароитида меҳнат ва хизматлар бозоридаги рақобатга дош бера оладиган малакали мутахассис кадрларни тайёрлаш ва шу орқали мамлакатимиз ҳаётининг барча жабҳаларида ривожланган мамлакатлар даражасидаги юқасалишга эришишни таъминлашдан иборатдир.*

Мамлакатимизда таълим тизимида амалга оширилаётган ислохотларнинг пировард натижаси ҳам ана шундан иборатдир.

Булар ўқитувчи олдида ўқувчиларнинг:

ўқув машғулотларга муносабати;

мазкур жараёнда ўзини қандай тутишига асосий эътиборини қаратишини талаб этади.

Чунки, ўқувчи билимларни эгаллаш жараёнида унинг дунёқараши, ахлоқий сифатлари ва қобилияти ривожланади.

Таълим жараёнини самарали ташкил этишда дидактиканинг кўргазмалилик тамойили ҳам муҳим ўрин тутди. Чунки, бир вақтда ҳам эшитиш, ҳам кўриш ўқувчи-ўқувчиларда ўрганилаётган ўқув материалларини идрок қилиш, уларни онгли ва пухта ўзлаштириш, эгалланган билимларни кундалик ҳаётдаги аҳамиятини англаб етишида муҳим ўрин тутди. Шунинг учун ҳам кўргазмали материаллар ўрганилаётган мавзунинг мазмунига, ўқувчи-ўқувчининг ёши ва билим даражасига мос бўлиши талаб этилади.. Кўргазмали материаллар ўқув предметларининг характери ва мазмунига кўра куйидаги кўринишларда бўлиши мумкин:

буюм ва нарсаларни асли нусхаси: ўсимликлар, ҳайвонлар, гербарий ва коллекциялар, лаборатория машғулотидаги намоиш этилган объектлар, экскурсия чоғида кўрсатиладиган буюм, нарсалар;

тасвирий кўргазмалар материаллари: расмлар, фотосуратлар, диафильмлар ва диапозитивлар, кинофильмлар ва бошқала ни намоиш қилиши;

нарса ва буюмларни шартли белгилар ҳисобланган: ўқув хариталари, схема, жадвал ва макетлар орқали кўрсатиши;

овозли кўрсатмалар материаллари: грампластинка, магнитофондаги ёзувлар, овозли кинофильмлар, мултимедиялар, ва ҳ.к.

Тажриба шуни кўрсатадики, турли таълим воситалари ёрдамида ўқув машғулоти ташкил этиши:

билимларни пухта эгаллашга;

эгалланган билимларни узоқ вақт хотирада сақланиши имкониятларини оширишга (ўқув материалларини онгли ўзлаштирилишига);

таълим жараёнини ташкил этишда назария билан амалиётнинг ўзаро бaғлиқлигини таъминлашга олиб келади.

Юқоридагиларга эришиш таълим жараёнини ташкил этишда назария билан амалиётнинг ўзаро алоқадорлигини таъминлашда муҳим ўрин тутди ва пировардида ўқувчи-ўқувчиларда оддий ҳаётий масалаларда ҳам математикани қўллаш олиш, касбий фаолиятида улардан самарали фойдалана олиш имкониятларини оширади.

Фойдаланилган адабийотлар

1. <http://www.edu.uz> - Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги портали.

2. <http://www.uzedu.uz> - Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги портали.

3. <http://www.rtm.uz> – Республика таълим маркази сайти.

4. <http://www.dtm.uz> – Республика тест маркази сайти.

5. <http://www.bimm.uz> - Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Бош илмий-методик маркази сайти.

6. <http://www.giu.uz> - Тошкент давлат педагогика университети ҳузуридаги халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази сайти.

6.Алимов .Ш А „7-синф Алгебра дарслиги”